

Ольга Володимирівна Шкуренко

канд. екон. наук, доц.

ORCID 0000-0002-0460-4800

e-mail: donduy@ukr.net,

Державний університет

інфраструктури та технологій, м. Київ

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ ЗАМКНЕНОГО ЦИКЛУ

Постановка проблеми. Із розвитком ринку в Україні та посиленням конкуренції починає зростати попит на кваліфіковані логістичні послуги, що стимулює розвиток ринку логістики в умовах формування економіки замкненого циклу. Геостратегічне положення України та активний розвиток електронної комерції як активного споживача логістичних послуг на тлі глобалізації світового ринку і зростання обсягів транзитних перевезень свідчить про великий потенціал України у даній сфері, про доцільність розвитку логістичного ринку як однієї із пріоритетних галузей національної економіки. Український логістичний ринок поступово розвивається, однак темпи його розвитку значно менші, порівняно із розвитком світового ринку логістики, саме тому дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку логістичної інфраструктури України, що є однією зі складових розвитку національного ринку логістичних послуг, є надзвичайно актуальним.

Наразі ефективне функціонування економіки будь-якої країни неможливе без створення належної логістичної інфраструктури як фактору формування сукупного попиту, тобто середовища, в якому здійснюється переміщення товарів. Загалом високий рівень розвитку логістики в умовах формування економіки замкненого циклу забезпечує такі позитивні ефекти: зниження вартості товарів і послуг, створення нових робочих місць, збільшення обороту оптової та роздрібною торгівлі і підвищення сервісу обслуговування покупців, підвищення інвестиційної привабливості територій з розвинутою транспортно-складською інфраструктурою, поліпшення екологічної обстановки завдяки оптимізації транспортної інфраструктури, збільшення доходів держави від реалізації транзитного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукову проблематику щодо значення, розвитку та завдань логістичної інфраструктури досліджували вітчизняні та закордонні науковці. Поняття «логістична інфраструктура» учені Є. Крикавський та Н. Чернописька виводять так: «Логістична інфраструктура – це система засобів просторово-часового перетворення логістичних потоків (матеріальних, інформаційних, фінансових, людських), а також сукупність підприємств різних організаційно-правових форм, які створюють організаційно-економічні умови проходження цих потоків шляхом створення потенціалу відповідних логістичних послуг» [1, с. 17].

Грунтовним вивченням логістичної інфраструктури займаються такі вітчизняні вчені, як: Є. Крикавський [2-4], Н. Чернописька [3], М. Довба [4], О. Сумець, Т. Бабенкова [5], М. Григорак [6], В. Колодін

[7], А. Кузменко [8], Н. Савіна [9], В. Прохорова [10], О. Бондаренко [11], В. Фалович [12] та ін.

Метою статті є визначення стратегічних імперативів розвитку логістичної інфраструктури України в умовах формування нової економічної моделі – парадигми економіки замкненого циклу.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі логістика стала невід'ємною частиною підприємницької стратегії, особливо для організацій або галузей, які орієнтуються на міжнародний ринок. Глобалізація економіки викликала конкуренцію серед підприємств за місця розташування і розміщення. Крім того, умови торгівлі припускають здійснення нових і швидких змін. Злиття підприємств та інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних систем тільки підсилюють ці процеси. У таких умовах саме на логістиці будеться взаємодія між організаціями та підвищення їхньої економічної ефективності. Цим обумовлено підвищення ролі логістичних послуг на сучасному світовому ринку. Логістика в Україні розвивається відповідно до світових тенденцій, має вагомий вплив на економічний потенціал країни, стимулює розвиток суміжних, взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих галузей, є віддзеркаленням конкурентоспроможності України у світі. Незважаючи на позитивну динаміку, темпи розвитку логістики в Україні нижче, ніж загалом у світі, що зумовлює її відставання від світових процесів, недовикористання потенціалу, втрату конкурентоспроможних позицій.

З точки зору світового досвіду та сучасних тенденцій розвитку глобального ринку логістичних послуг Україна перебуває на стадії формування та консолідації галузі, значно поступаючись західним країнам, як з якості, так і за комплексністю послуг, які надаються національними транспортно-логістичними компаніями. У сучасному інформаційному суспільстві Україна за рівнем розвитку логістики значно відстає від східноєвропейських країн. Сфера логістики фінансує близько 15% надходжень до бюджету від виробничої сфери, займаючи на ринку послуг близько 40% ринку [13].

Досвід найбільш ефективних із погляду логістики країн світу, зокрема Німеччини, Франції, Нідерландів, а також тих, що динамічно розвиваються (Китаю, Малайзії, Об'єднаних Арабських Еміратів, Індонезії, В'єтнаму та ін.), свідчить, що запорукою їх успіху стала національна логістична стратегія (national logistic strategy), яка визначала стратегічне бачення і ресурси для досягнення цього бачення [14].

Інфраструктура є невід'ємною частиною логістичних систем і факт її відсутності або слабкої розви-

неності зазвичай має значний негативний вплив на економічний розвиток країн, регіонів, ланцюгів поставок, підприємств.

Для висвітлення стану логістичної інфраструктури держави скористуємось індексом логістичної ефективності країни.

Індекс ефективності логістики (LPI – Logistic Performance Index), що розраховується Світовим банком, розглядає легкість здійснення поставок товарів та стан торгової логістики на національному та міжнародному рівні, вперше був опублікований у 2007 р. [15].

LPI заснований на всесвітньому опитуванні операторів на місцях (глобальні експедитори та експрес-перевізники), надаючи відгуки про «доброзичливість» логістики країн, в яких вони працюють, і тих, з якими вони торгують. Вони поєднують глибокі знання про країни, в яких вони працюють, з поінформованими якісними оцінками інших країн, в яких вони торгують і мають досвід глобального логістичного середовища.

Таким чином, LPI складається як з якісних, так і кількісних показників і допомагає створювати профілі логістики для цих країн. Він вимірює продуктивність уздовж логістичного ланцюжка поставок в країні

і пропонує дві різні перспективи: міжнародні та внутрішні.

Країни оцінюються в п'ятибальній системі за окремими характеристиками логістичної сфери: ефективність митної обробки вантажу, можливість організації міжнародних вантажовідправлень, ефективність місцевої логістичної інфраструктури, контроль і відстеження міжнародних вантажовідправлень, витрати на логістику всередині країни, своєчасність доставки вантажів у пункти призначення.

Результати звіту Світового банку свідчать, що список країн з найкращими показниками LPI залишається практично незмінним з 2010 р. Домінуючими країнами логістичної галузі залишаються Німеччина, Японія та Швеція. «Нижні рядки рейтингу посідають країни з уразливою економікою, уражені збройними конфліктами, стихійними лихами або політичною нестабільністю, та країни з географічними обмеженнями», – відзначають фахівці Світового банку [15].

В табл. 1 представлено динаміку індексу ефективності логістики України за 2010–2018 рр. відповідно до індексу LPI, що розраховується Світовим банком.

Таблиця 1

Макроекономічна сегментація як основа структурування логістичної інфраструктури України за 2010–2018 рр.

Показник	Роки				
	2010	2012	2014	2016	2018
1. Кількість країн світу, для яких визначався рейтинг	155	155	160	160	160
2. Місце України в рейтингу відповідно до загальної величини індексу LPI, у тому числі за складовими:	102	66	61	80	66
<i>ефективність митної обробки вантажу</i>	135	88	69	116	89
<i>якість логістичної інфраструктури</i>	79	70	71	84	119
<i>можливості організації міжнародних вантажовідправлень</i>	84	83	67	95	68
<i>компетентність і якість логістичних послуг</i>	77	61	72	95	61
<i>можливість контролю і відстеження вантажів</i>	112	50	45	61	52
<i>своєчасність доставки вантажів у пункти призначення</i>	114	68	52	54	56

Складено автором на основі джерела [16].

Відповідно до Індексу ефективності логістики Світового банку Україна в 2018 р. займає 66 місце в списку з 160 країн світу, що є кращим показником порівняно з минулими роками. Але все ж таки слабкий рівень логістичної інфраструктури, а саме високий рівень фізичного та морального зносу, сповільнює розвиток країни в цілому, що підтверджується падінням з 84 місця у 2016 р. до 119 місця у 2018 р. за складовою якості логістичної інфраструктури (рис. 1).

Для транспорту характерне багатощаблеве функціонування, що ґрунтується на його участі в соціально-економічних відносинах різних рівнів, а також певній соціально-економічній сутності транспортної системи. Традиційними функціями, які проявляються в процесі взаємодії ринку транспортних послуг із зовнішнім середовищем, є системоутворююча, інтегруюча, конкурентоутворююча, посередницька, ціноутворююча. Вони спрямовані на коригування поведінки економічних суб'єктів, у першу чергу представників попиту та пропозиції, орієнтуючи їх у поле ринкових можливостей. Акцентуємо увагу на тому, що саме конкурентоутворююча функція національного транспортного ринку ослаблена, а ціноутворення в умовах монополії носить здебільшого адміністративний характер. Оскільки розвиток конкурентного середовища є необхідною умовою для ефективного функціонування транспортного ринку, нині вкрай актуальні впровадження заходів щодо його реформування й демонополізації задля розвитку внутрішньогалузевої конкуренції в умовах

економіки замкненого циклу. Транспортна система України як країни з транзитним потенціалом, що орієнтована на євроінтеграцію, має відповідати міжнародним стандартам та бути конкурентоспроможною на європейському відкритому ринку транспортних послуг. Зокрема, рівень транспортних послуг у сфері вантажних перевезень має відповідати вимогам та потребам міжнародного вантажовласника. Це потребує визначення стратегічних орієнтирів та реалізації відповідних економічних реформ у напрямку реструктуризації й оновлення об'єктів логістичної інфраструктури, удосконалення технології перевезень і підвищення якості транспортно-експедиційних послуг відповідно до вимог ринкової економіки, європейських та світових стандартів якості у цій сфері.

Транспортно-логістичне забезпечення в Україні перебуває в стані технологічного відставання, недостатнього рівня фінансування проектів, низької ефективності функціонування, маючи високий рівень зношеності об'єктів логістичної інфраструктури. Запропонованою Національною транспортною стратегією до 2030 р. [17] визначено розвиток транспорту як базової галузі економіки, що формує ефективні механізми державного управління транспортно-логістичною системою, інтегрованість України в європейську інфраструктурну мережу, зростання безпекових чинників держави, підвищення якості послуг. Метою зазначеної вище стратегії є створення інтегрованої у світову транспортну мережу транспортної інфраструктури

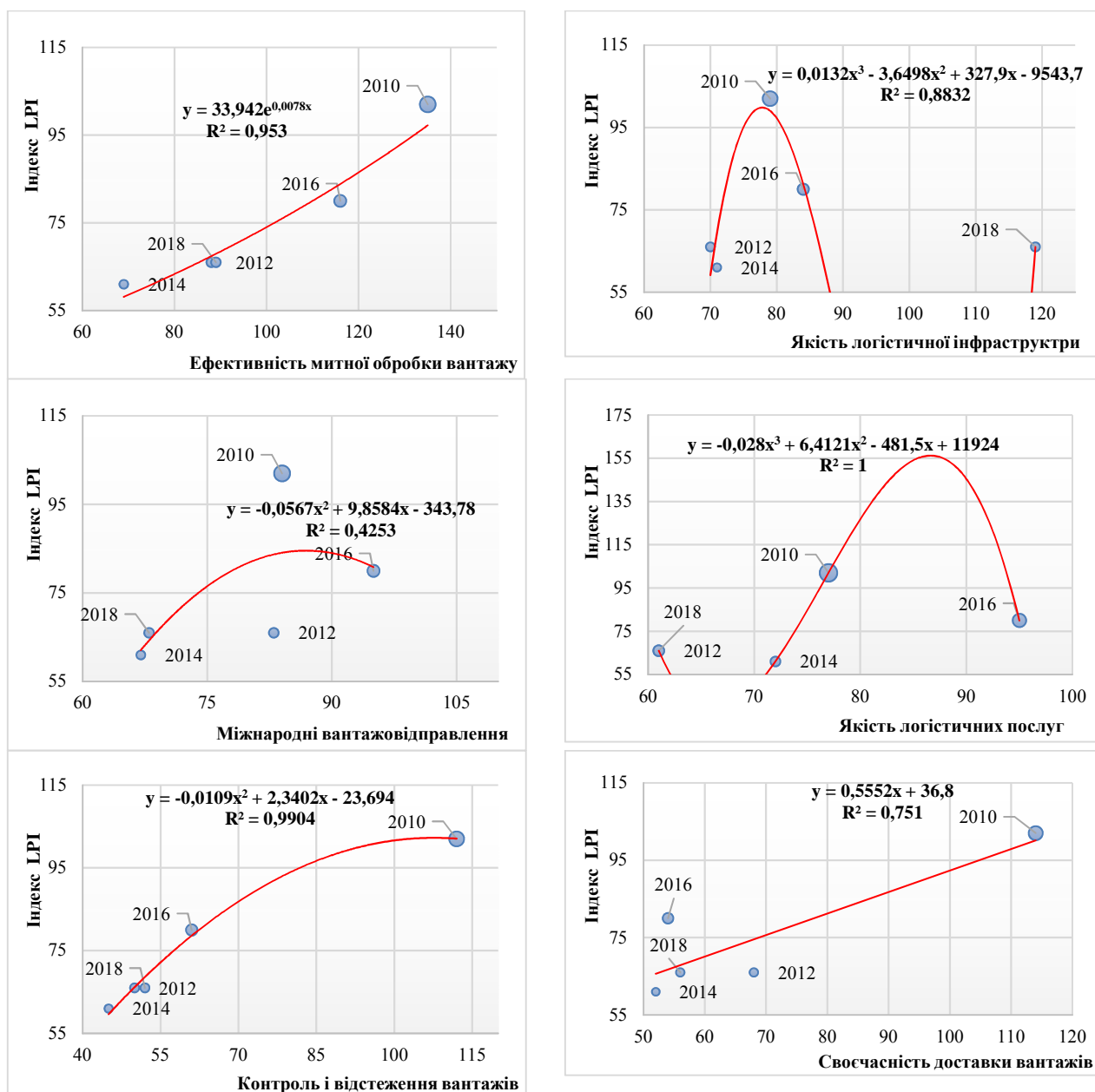

Рис. 1. Позicionування України за індексом ефективності логістики у розрізі складових за 2010-2018 рр.

Побудовано автором на основі джерела [16].

ри України, орієнтація на потреби споживачів транспортних послуг та формування сприятливих умов для бізнесу, що забезпечить конкурентоспроможність та ефективність національної економіки.

Міністерством інфраструктури України було ініційовано реформу інфраструктури, що спрямовано на створення ефективного транспортного комплексу України, інтегрованого у світову транспортну мережу, та забезпечення його безпечного функціонування, досягнення Україною статусу регіонального транспортного хабу, задоволення потреб населення в перевезеннях і покращення умов ведення бізнесу для забезпечення конкурентоспроможності та ефективності національної економіки [18].

Враховуючи вищенаведене, автором запропоновано стратегічні орієнтири розвитку логістичної інфраструктури в умовах створення нової економічної

моделі з орієнтацією на економіку замкненого циклу (рис. 2).

Логістична інфраструктура є тим ефективним інструментом управління на мікро-, мезо- та макрорівнях, який здатен забезпечити проривний синергетичний ефект. Логістичні ланцюжки виробництва та просування створеного продукту стануть засобом економії матеріальних, сировинних, енергетичних, фінансових, трудових та інших ресурсів.

Враховуючи те, що реалізація стратегічних напрямів розвитку логістичної інфраструктури України в умовах створення нової економічної моделі замкненого циклу вимагає створення національної логістичної стратегії, метою якої є гармонізація інтересів учасників економічного процесу в соціально-економічному середовищі, то її основні напрями мають бути спрямовані на удосконалення параметрів вхідних по-

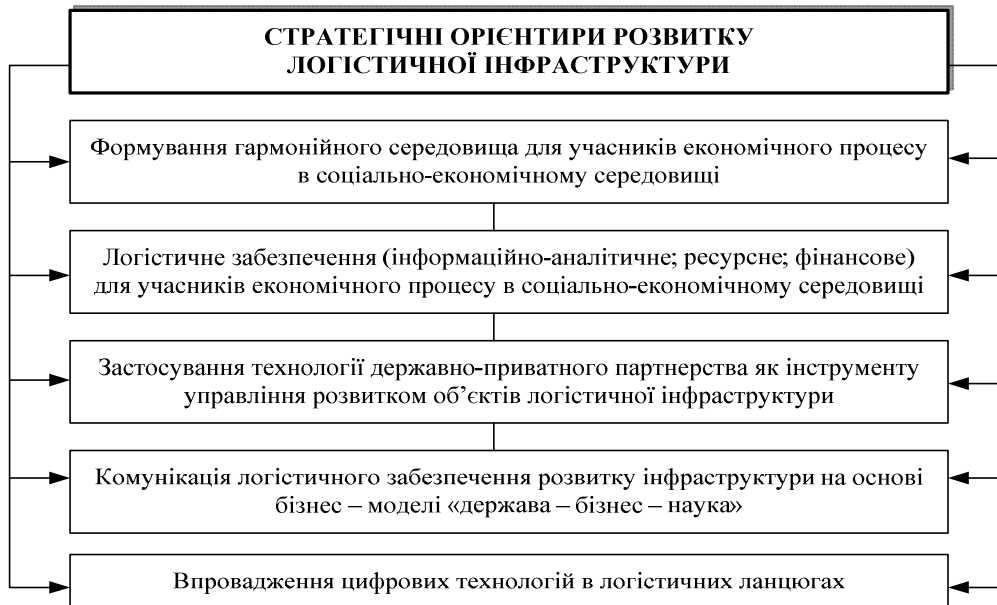

Рис. 2. Стратегічні орієнтири розвитку логістичної інфраструктури України в умовах створення нової економічної моделі

Джерело: запропоновано автором.

токів ресурсів на основі покращення зв'язків з суб'єктами підприємництва; удосконалення внутрішніх потоків, тобто результатів і погодженості дій; удосконалення зв'язків зі споживачами, забезпечення найбільш точної відповідності вихідних потоків товарів та послуг з їх вимогами. Саме логістична стратегія націлена на формування логістичних ланцюгів транспортних та вантажних потоків від їхнього виникнення до кінцевого споживача.

Висновки та рекомендації. Динаміка індексу ефективності логістики (LPI) України свідчить про поступовий розвиток ринку логістичних послуг, однак темпи такого розвитку залишаються нижчими, порівняно із іншими країнами. Україна має значні перспективи для розвитку ринку логістики, однак слід приділити особливу увагу забезпеченню простоти організації поставок за конкурентоспроможними цінами та прозорості митних служб, покращенню якості логістичної інфраструктури.

Реалізація стратегічних напрямів розвитку логістичної інфраструктури України дозволить досягти стратегічні цілі шляхом координування і розподілу ресурсів, формуючи при цьому когерентний зв'язок з використанням інтегрованого впливу інструментів інтелектуалізації, цифровізації, комунікація логістичного забезпечення розвитку інноваційного співробітництва на основі бізнес – моделі «держава – бізнес – наука», що дозволить корегувати закономірний результат неузгодженості розвитку основних елементів логістичної інфраструктури України.

Підвищення ефективності національного ринку логістики приведе до появи на ринку більшої кількості компетентних провайдерів комплексних логістичних послуг, приваблення на ринок закордонних гравців, що матиме позитивний вплив на господарство країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Сумець О. М., Бабенкова Т. Ю. Логістична інфраструктура: теоретичний аспект / Харк. нац. техн.

ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка. Київ: Хай-Тек Прес, 2010. 46 с.

2. Крикавський Є. Логістика для економістів: підручник. 2-ге вид., випр. і доп. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 476 с.

3. Крикавський Є., Чернописька Н. Логістичні системи: навч. посібник. Львів: Вид-во Львівська політехніки, 2009. 107 с.

4. Економіка логістичних систем: монографія / [М. Василевський, І. Білик, О. Дейнега, М. Довба, О. Костюк, Є. Крикавський та ін.]. Львів: Видавництво Львівська політехніки, 2008. 596 с.

5. Сумець О., Бабенкова Т. Логістичні системи і ланцюги поставок: навчальний посібник. Київ: Хай-Тек-Прес, 2012. 220 с. URL: http://pidruchniki.com/72755/logistika/logistichni_sistemi_i_lantsyugi_postavok.

6. Григорак М. Ю. Концептуальні положення розроблення національної логістичної стратегії в гео-економічному вимірі. *Науковий журнал «Інтелект XXI»*. 2017. № 4. С. 58-64.

7. Колодин В. С. Логистическая инфраструктура регионального товарного рынка / М-во общ. и проф. образования Рос. Федерации. Иркут. гос. экон. акад. Иркутск: Изд-во ИГЭА, 1999. 173 с.

8. Кузьменко А. В. Концептуальні основи розвитку транспортно-логістичної інфраструктури залізничного транспорту України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 2, т. 1 (222). С. 165-170.

9. Савіна Н. Б. Розвиток транспортно-логістичної системи України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 27. С. 39-46.

10. Прохорова В. В. Тенденції формування ринку логістичних послуг як індикатор розвитку підприємства. *Соціальна економіка*. 2017. № 2. С. 125-131.

11. Бондаренко О. С. Обґрунтування сутності логістичної інфраструктури у фінансових потоках підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 8. С. 51-55.

12. Фалович В.А. Використання засобів логістичної інфраструктури в ланцюгу поставок. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 389-395.

13. Waters D. Logistics: An Introduction to Supply Chain Management. *Palgrave Macmillan*. 2003. 364 p.
14. Buren N., Demmers M., R.van der Heijden, F. Witlox Towards a Circular Economy: The Role of Dutch Logistics Industries and Governments. *Sustainability*. 2016. № 8 (647). P. 1-17.
15. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://lpi.worldbank.org/>
16. Connecting to Compete 2018. Trade Logistics in the Global Economy. *The Logistics Performance Index and its Indicators*. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29971/LPI2018.pdf>.
17. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року: схвалена: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.10 р. № 430-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80>.
18. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostantnya/reforma-infrastrukturi>.
19. Іванов С. В., Ляшенко В. І., Шамілева Л. Л., Трушкіна Н. В. Тенденції розвитку транспортно-логістичної системи Придніпровського економічного району. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 2 (37). С. 143-150. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).143-150](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).143-150).

References

1. Sumets, O. M., Babenkova, T. Yu. (2010). Lohistychna infrastruktura: teoretychnyi aspekt [Logistics infrastructure: theoretical aspect]. Kyiv, Khai-Tek Pres. 46 p. [in Ukrainian].
2. Krykavskiy, Ye. (2014). Lohistyka dlia ekonomistiv [Logistics for economists]. 2nd ed., Corr. and ext. Lviv, Lviv Polytechnic Publishing House. 476 p. [in Ukrainian].
3. Krykavskiy, Ye., Chornopyska, N. (2009). Lohistychni systemy [Logistics systems]. Lviv, Lviv Polytechnic Publishing House. 107 p. [in Ukrainian].
4. Vasylevskiy, M., Bilyk, I., Deineha, O., Dovba, M., Kostyuk, O., Krykavskiy, Ye. et al. (2008). Ekonomika lohistychnykh system [Economics of logistics systems]. Lviv, Lviv Polytechnic Publishing House. 596 p. [in Ukrainian].
5. Sumets, O., Babenkova, T. (2012). Lohistychni systemy i lantsiuh postavok [Logistics systems and supply chains]. Kyiv, Khai-Tek-Pres. 220 p. Retrieved from http://pidruchniki.com/72755/logistika/logistichni_sistemi_i_lantsyugi_postavok [in Ukrainian].
6. Hryhorak, M. Yu. (2017). Kontseptualni polozhennia rozroblennia natsionalnoi lohistychnoi stratehii v heoekonomichnomu vymiri [Conceptual provisions for the development of a national logistics strategy in the geoeconomic dimension]. *Naukovyi zhurnal «Intelekt XXI» – Scientific journal "Intellect XXI"*, 4, pp. 58-64 [in Ukrainian].
7. Kolodin, V. S. (1999). Logisticheskaya infrastruktura regionalnogo tovarnogo ryinka [Logistic infrastructure of the regional commodity market]. Irkutsk, Publishing house IGEA. 173 p. [in Russian].
8. Kuzmenko, A. V. (2015). Kontseptualni osnovy rozvytku transportno-lohistychnoi infrastruktury zaliznychnoho transportu Ukrainy [Conceptual bases of development of transport and logistic infrastructure of railway transport of Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Khmelnytsky National University*, 2, Vol. 1 (222), pp. 165–170 [in Ukrainian].
9. Savina, N. B. (2019). Rozvytok transportno-lohistychnoi systemy Ukrainy [Development of the transport and logistics system of Ukraine]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, Issue 27, pp. 39–46 [in Ukrainian].
10. Prohorova, V. V. (2017). Tendentsii formuvannia rynku lohistychnykh posluh yak indyikator rozvytku pidpriemnytstva [Trends in the formation of the logistics services market as an indicator of business development]. *Sotsialna ekonomika – Social economics*, 2, pp. 125-131 [in Ukrainian].
11. Bondarenko, O. S. (2015). Obgruntuvannia sutnosti lohistychnoi infrastruktury u finansovykh potokakh pidpriemstv [Substantiation of the essence of logistics infrastructure in the financial flows of enterprises]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 8, pp. 51-55 [in Ukrainian].
12. Falovych, V. A. (2017). Vykopystannia zasobiv lohistychnoi infrastruktury v lantsiuhu postavok. [Use of logistics infrastructure in the supply chain]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 10, pp. 389-395 [in Ukrainian].
13. Waters, D. (2003). Logistics: An Introduction to Supply Chain Management. Palgrave Macmillan. 364 p.
14. Buren, N., Demmers, M., R. van der Heijden, Witlox, F. (2016). Towards a Circular Economy: The Role of Dutch Logistics Industries and Governments. *Sustainability*, 8 (647), pp. 1-17.
15. Ofitsiynyi sait Svitovoho banku [Official site of the World Bank]. Retrieved from <http://lpi.worldbank.org/>.
16. Connecting to Compete 2018. Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and its Indicators. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29971/LPI2018.pdf>.
17. Natsionalna transportna stratehii Ukrainy na period do 2030 roku: ckhvalena: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.05.10 r. № 430-r [National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030: approved: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 30.05.10 № 430-r]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80> [in Ukrainian].
18. Yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy [The only web portal of the executive authorities of Ukraine]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostantnya/reforma-infrastrukturi> [in Ukrainian].
19. Ivanov, S. V., Lyashenko, V. I., Shamileva, L. L., Trushkina, N. V. (2019). Development trends of the transport and logistics system of the Prydniprovsky economic region. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (37), pp. 143-150. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).143-150](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).143-150) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.05.2021

Формат цитування:

Шкурєнко О. В. Стратегічні імперативи розвитку логістичної інфраструктури України в умовах економіки замкненого циклу. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 1 (40). С. 137-141. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).137-141](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).137-141)

Shkurenko, O. V. (2021). Strategic Imperatives for the Development of Logistics Infrastructure in Ukraine in a Closed-Loop Economy. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (40), pp. 137-141. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).137-141](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).137-141)